

KAPITLER

KAPITEL 1

Introduktion til morfemer

KAPITEL 2

Fælles arbejde

KAPITEL 3

FORSTÅ MORFEMER

KAPITEL 4

Tænk videre

KAPITEL 5

Afslutning

KAPITEL 1 INTRODUKTION TIL MORFEMER

HVAD ER ET MORFEM?

Morfem betyder mindste del.

Et rod morfem er den mindste meningsbærende del. Den del, som kan stå alene og stadig have samme betydning.

Fx ordet SYNGER. Her er den mindste meningsbærende del (rod morfemet) **SYNG**.

Men hvad så med resten? Syng**ER** er et bøjnings morfem. Det bøjer rod morfemet.

I dette forløb skal du lære følgende begreber:

- RODMORFEMER
- BØJNINGSMORFEMER
- AFLEDNINGSMORFEMER
- FORSTAVELSESMORFEMER
- BINDINGSBOGSTAV

Hvorfor er det vigtigt at arbejde med morfemer?

Viden om morfemer og hvordan man bygger ordene hjælper, når man skal stave ordene, men også når man skal regne betydningen ud. Hvis du kan dele ordet i klodser, kan du også stave det.

MORFEMER - ordenes byggeklodser

RODMORFEM: Den mindste betydningsbærende del, altså den mindste del, som kan stå alene og stadig have samme betydning.

- **RODVIN** - rød er et rod morfem, vin er et rod morfem.
- **FLASKEHALS** - flaske er et rod morfem, hals er et rod morfem.

BØJNINGSMORFEMER: Viser hvordan ordet er bøjet, fx ental/flertal ved substantiver og nutid/datid ved verber.

- kommode**R** - her er kommode rod morfemet, -r er et bøjnings morfem
- sejl**ED**E - her er sejl rod morfemet, -ede er et bøjnings morfem

FORSTAVELSESMORFEMER: Det morfem, som man sætter foran andre morfemer. Det kan ændre betydningen af ordet.

- Uheld - u er forstavelse morfemet, held er rod morfemet. Betydningen ændres til det modsatte.
- **MIS**tro - mis er forstavelse morfemet, tro er rod morfemet. Betydningen ændres til det modsatte.

AFLEDNINGSMORFEMER: endelse, som sættes bag på rod morfemet. Det kan ikke stå alene. Det ændrer betydningen af ordet.

- ven**LIG** - her er ven rod morfemet, -lig er et aflednings morfem, som ikke kan stå alene.
- svøm**NING** - her er svøm rod morfemet, -NING er et aflednings morfem, som ikke kan stå alene.

KAPITEL FÆRDIG

KAPITEL 2 FÆLLES ARBEJDE

Vi starter med at tage en fælles morfemlæseprøve.

Prøven tester din forståelse af rod morfemer - kan du finde de ord med et fælles rod morfem?

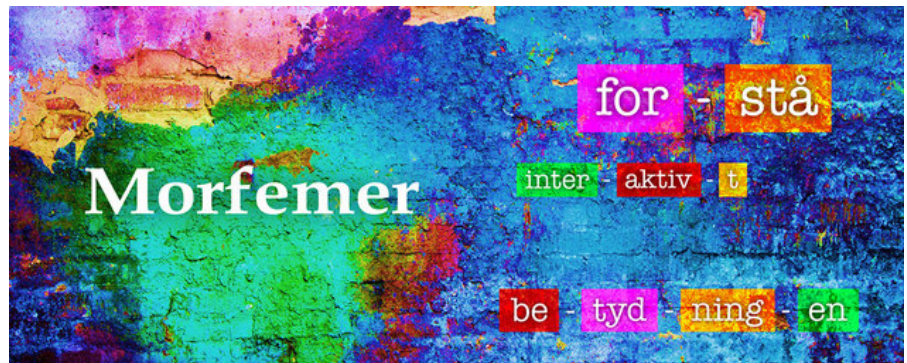
Vi starter fælles.

Når du er færdig, noterer du din tid nederst på sidste side.

KAPITEL FÆRDIG

KAPITEL 3 FORSTÅ MORFEMER

AT ARBEJDE MED MORFEMER

I skal nu i gang med at arbejde med de forskellige typer af morfemer.

Der er opgaver med:

- RODMORFEMER
- BØJNINGSMORFEMER
- AFLEDNINGSMORFEMER
- FORSTAVELSER
- BINDINGSBOGSTAVER

Det er vigtigt, at I ikke skynder jer. Koncentration og ro!

MORFEMER - ARBEJDSARK

EFTER ARBEJDET MED ARBEJDSARKENE

Du skal svare på følgende spørgsmål. Spørgsmålene tjekker din forståelse af arbejdet med arbejdsarkene.

1. Hvad er et rod morfem? Forklar og giv et eksempel.
2. Hvad er et bindingsbogstav? Forklar og giv et eksempel.
3. Hvad er et bøjningsmorfem? Forklar og giv mindst to forskellige eksempler.
4. Hvad er et afledningsmorfem? Forklar. Giv mindst tre eksempler og forklar, hvad det gør ved betydningen af rod morfemet.

5. Hvad er en forstavelse? Forklar. Giv mindst tre eksempler og forklar, hvad det gør ved betydningen af rodmorfemet.

SÅ ER DET DIN TUR!

Du skal bruge et stopur (du kan finde et på www.tagtid.dk).

Du har tre minutter til HVER af opgaverne. Læs opgaven og start tiden. Skriv så mange ord til opgaven, som du kan nå på de tre minutter.

Fx opg. 1: u- → utro, utroværdig, ulidelig, ulige, uværdig, umulig osv.

1. u-
2. af-
3. ind-
4. -hed
5. -skab
6. -lig
7. sammensatte ord (2 morfemer)
8. sammensatte ord (3 morfemer)

KAPITEL FÆRDIG

KAPITEL 4 TÆNK VIDERE

De næste opgaver tjekker, hvor godt I har forstået de indledende øvelser med morfemer. De bygger altså ekstra på jeres viden. Træning er nøgleordet her! Jo mere I øver, jo bedre bliver I.

Se videoen om sammensatte ord først - det vil hjælpe jer med de svære sammensatte ord.

MORFEMER - ARBEJDSARK 2

MORFEMTRÆNEREN

På denne side har du mulighed for at træne din morfemforståelse. Opgaverne er selvrettende.

Morfemtræneren

Opgavetræning med opdeling af ord i morfemer

Istavning har mange gode træningsopgaver. Der er linket til forskellige øvelser. Lad være med at fokusere på klassetrinnet - det handler om at få det lært!

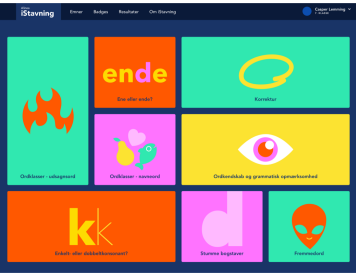

ISTAVNING - morfemtræning

Navneord og morfemer
Udsagnsord og morfemer
Tillægsord og morfemer

iStavning - Alinea

The screenshot shows the iStavning app interface. It features a 3x3 grid of colorful tiles. The top row contains: a green tile with a flame icon and the text 'ende' (with 'Ende eller ende?'), a yellow tile with a yellow ring icon and the text 'Kædet', and a blue tile with a blue ring icon. The middle row contains: a purple tile with a flower icon and the text 'Odblikke - udspænd', a pink tile with a bird icon and the text 'Odblikke - vænsord', and a yellow tile with an eye icon and the text 'Odblikke og gennemskåning'. The bottom row contains: an orange tile with the text 'kk' (with 'Kædet eller kikkelse?'), a purple tile with a 'd' icon and the text 'Svarene kigger', and a blue tile with an alien head icon and the text 'Påmindelse'.

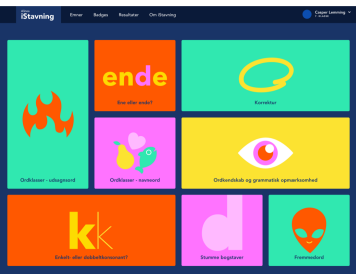

ISTAVNING - morfemtræning 2

Udsagnsord og morfemer
Tillægsord og morfemer
Afledningsmorfemer

iStavning - Alinea

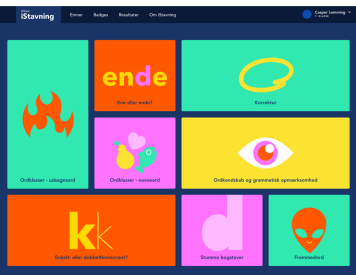

The screenshot shows the iStavning app interface. It features a 3x3 grid of colorful tiles. The top row contains: a green tile with a flame icon and the text 'ende' (with 'Ende eller ende?'), a yellow tile with a yellow ring icon and the text 'Kædet', and a blue tile with a blue ring icon. The middle row contains: a purple tile with a flower icon and the text 'Odblikke - udspænd', a pink tile with a bird icon and the text 'Odblikke - vænsord', and a yellow tile with an eye icon and the text 'Odblikke og gennemskåning'. The bottom row contains: an orange tile with the text 'kk' (with 'Kædet eller kikkelse?'), a purple tile with a 'd' icon and the text 'Svarene kigger', and a blue tile with an alien head icon and the text 'Påmindelse'.

ISTAVNING 3

iStavning - Alinea

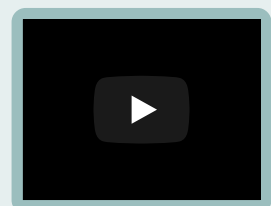

The screenshot shows the iStavning app interface. It features a 3x3 grid of colorful tiles. The top row contains: a green tile with a flame icon and the text 'ende' (with 'Ende eller ende?'), a yellow tile with a yellow ring icon and the text 'Kædet', and a blue tile with a blue ring icon. The middle row contains: a purple tile with a flower icon and the text 'Odblikke - udspænd', a pink tile with a bird icon and the text 'Odblikke - vænsord', and a yellow tile with an eye icon and the text 'Odblikke og gennemskåning'. The bottom row contains: an orange tile with the text 'kk' (with 'Kædet eller kikkelse?'), a purple tile with a 'd' icon and the text 'Svarene kigger', and a blue tile with an alien head icon and the text 'Påmindelse'.

Sammensatte ord

Forklarende video til sammensatte ord

Som afslutning tager vi starttesten igen.

Ligesom sidste gang er det vigtigt, at du noterer din sluttid.

Ved at sammenligne de to test kan vi se, hvor meget du har forbedret dig.

MORFEMER

- 1: Jeg kan forklare, hvad et rod morfem er
- 2: Jeg kan forklare, hvad et bindingsbogstav er
- 3: Jeg kan forklare, hvad et bøjningsmorfem er
- 4: Jeg kan forklare, hvad et afledningsmorfem er

